CZU:81.373.7:2
https://doi.org/10.52505/filomod.2022.16.15

UNITĂȚI POLILEXICALE STABILE CU MOTIVAȚIE EXTRALINGVISTICĂ DE PROVENIENȚĂ MITOLOGICĂ

Angela SAVIN-ZGARDAN

ORCID: https://orcid.org/0000-0001-6060-6977
Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”, Chișinău

Stable Polilexical Units as Extralinguistic Motivation of Mythological Origin

Abstract. *The problems of motivation regarding the emergence of phraseological etymology* (*or motivation is a term of etymology and general linguistics*) *are as complex as the problems of lexical etymology*. *Phraseology*, *like lexis*, *is in permanent evolution*, *for these reasons its object of study must be researched both synchronically and diachronically*. *In the present study*, *a new classification of stable polylexical units is proposed according to the extralinguistic motivation of the linguistic sign*. *Regardless of whether the stable polylexical units* (*SPU*) *are borrowed*, *calcified or have entered the language through culture*, *they are all of foreign origin and must therefore be considered as general to a large number of languages*. *Thus*, *there emerges the character of universality that we can attribute to SPU with extralinguistic motivation*. *Below we propose to study some SPU of mythological origin we find*

in several languages, but which are updated in the Romanian languages by giving examples of their use at the level of language and discourse.

Keywords*: *stable polylexical units, phraseology, mythology, linguistic sign, universality.

Rezumat. *Problemele de motivaţie privind apariţia etimologiei frazeologice (or motivaţia este un termen de etimologie şi de lingvistică generală) sunt la fel de complexe ca şi problemele etimologiei lexicale. Frazeologia ca şi lexicul se află în permanentă evoluţie, din aceste considerente obiectul de studiu al ei trebuie cercetat atât în plan sincronic, cât şi diacronic. În studiul de faţă se propune o nouă clasificare a unităţilor polilexicale stabile conform motivaţiei extralingvistice a semnului glotic. Indiferent dacă unităţile polilexicale stabile (UPS) sunt împrumutate, calchiate sau au pătruns în limbă pe cale cultă, ele toate sunt de proveniență străină şi din această cauză trebuie considerate ca fiind generale unui mare număr de limbi. Astfel apare caracterul de universalie pe care îl putem atribui UPS cu motivaţie extralingvistică. Mai jos ne propunem să cercetăm unele UPS de proveniență mitologică pe care le găsim în mai multe limbi, dar care sunt actualizate în limba română prin aducerea exemplelor de utilizare a lor la nivel de limbaj şi discurs, urmând conceptul lui E. Coşeriu cu privire la nivelul universal al limbajului, nivelul istoric al limbilor şi nivelul particular al discursului.*

Cuvinte-cheie*: *unităţi polilexicale stabile, frazeologie, mitologie, semn glotic, universalie.

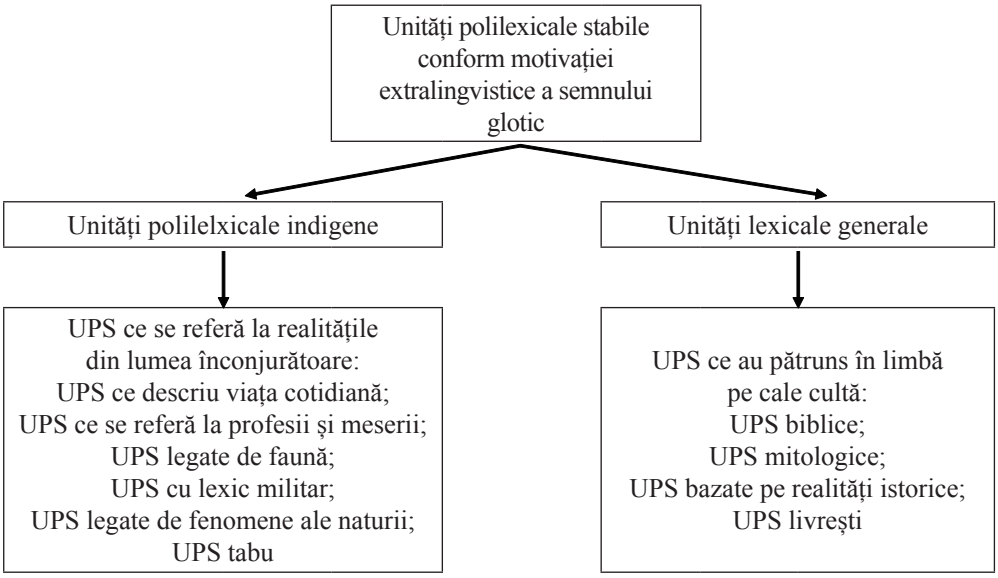
Pornind de la ideea lui E. Coşeriu că o limbă este un produs istoric şi, în acelaşi timp, instrument al gândirii lingvistice (Coşeriu, 2009, p. 262), problemele de motivaţie privind apariţia etimologiei frazeologice (or motivaţia este un termen de etimologie şi de lingvistică generală) sunt la fel de complexe ca şi problemele etimologiei lexicale. Puţini cercetători s-au încumetat să exploreze aceste domenii dificile. Era preferată cercetarea sincronică, graţie concepţiei lui F. de Saussure conform căreia sistemul limbii poate fi perceput pe baza studierii sincronice a limbii. Ch. Bally, discipolul lui F. de Saussure şi cercetătorul frazeologiei ca ramură independentă a lingvisticii franceze, la fel a studiat frazeologia în plan sincronic, ceea ce a influenţat pe mult timp investigaţiile ulterioare. Tentative de explicaţie a unor unităţi polilexicale stabile, precum şi a proverbelor, le-au întreprins cercetători români ca: I. A. Zanne, A. Candrea, I. Iordan, S. Puşcariu. Mai recent în lingvistica românească studierea diacronică a UPS a fost întreprinsă de F. Dimitrescu, S. Dumistrăcel, A. Eremia, Gh. Colţun. În lingvistica rusă preocupări de frazeologia diacronică se înregistrează la B. A. Larin, N. M. Šanski et alii, V. M. Mokienko, M. F. Palevskaya ş. a.

Desigur, frazeologia ca şi lexicul se află în permanentă evoluţie, din aceste considerente obiectul de studiu al ei trebuie cercetat atât în plan sincronic, cât şi diacronic. De această părere sunt cercetătorii: R. A. Budagov, A. G. Nazarian, Gh. Colţun, subsemnata.

Cercetând problema apariţiei UPS, diverşi lingvişti propun diferite modalităţi de clasificare a acestora. Conform majorităţii cercetătorilor, toate unităţile polilexicale stabile se pot diviza în două grupuri mari: *autohtone* şi *comune* pentru un număr de limbi (împrumutate sau calchiate). În lingvistica românească se observă aceeaşi tendinţă de clasificare a UPS conform originii.

Subsemnata este de părere că nu contează dacă UPS sunt împrumutate, calchiate sau au pătruns în limbă pe cale cultă. Toate aceste UPS sunt de provenienţă străină şi din această cauză trebuie considerate ca fiind *generale* unui mare număr de limbi. Iar celelalte UPS trebuie privite ca fiind *indigene*, avându-şi originea în limba română, chiar dacă au corespondente în alte limbi. Atestarea UPS similare în terţe limbi poate fi explicată prin modul general-uman de a percepe realitatea, de a se confrunta cu fenomene similare de ordin social – economic, natural, cultural etc., în urma convieţuirii îndelungate într-un areal geografic, datorită relaţiilor de contact economice, sociale sau ca urmare a migraţiei popoarelor etc. În baza celor expuse mai sus, conchidem că UPS pot fi divizate sub aspectul originii în două grupuri mari: *indigene şi generale*. Eu propun următoarea clasificare a UPS conform motivaţiei extralingvistice a semnului glotic. (Savin-Zgardan, 2019, p. 72).

Diagrama 1

Unităţile polilexicale stabile generale au pătruns pe cale cultă, odată cu apariţia necesităţii denominării realităţii date. Însă motivaţia utilizării lor e determinată de gradul de cultură şi familiarizarea cu texte de literatură artistică a persoanei în cauză.

O serie de unităţi polilexicale stabile sunt acelea care îşi trag originea din mitologia altor popoare.

A ZECEA MUZĂ

Conform unei legende antice, erau nouă muze. Se oferă denumirea de cea de a zecea muză femeilor de litere, de exemplu, lui Sapho în antichitatea greacă; în Franţa lui Louise Labé şi lui Pernette du Ghillet, două poetese din epoca Renaşterii; în sec. al XVII-lea lui Madame de Scudéry. Apoi, astfel se va numi un nou gen literar. Această expresie se aplică în zilele noastre cinematografiei, radioului, televiziunii.

Exemplu. În mitologia greacă, Muzele sunt încântătoare şi desfată zeii din Olimp cu muzica şi dansul lor, conduse de către Apollo. Se spune că ele trăiau în frumoasele păduri de pe muntele Helicon, care s-a înălţat la cer datorită frumuseţii muzicii cântate de fete. Nu sunt doar patroane ale artelor, mama lor, zeiţa Mnemosyne, zeiţa memoriei, tatăl lor fiind însuşi Zeus, conducătorul Olimpului, după unele surse, după altele – ale zeiţei Harmonia (aceasta fiind fiică a Afroditei, zeiţa iubirii şi a lui Ares, zeul războiului) le transmit şi puterea cunoaşterii tuturor lucrurilor. Patroane ale artelor, muzele, se spune, ar fi militat pentru frumuseţe şi pace, convingând oamenii şi regii lor să nu se lupte, ci să celebreze frumuseţea. Prin artă omul poate trece peste nimicnicia vieţii sale şi se poate înălţa; prin artă omul se apropie de zei; prin artă se poate găsi pace şi uita de război. Muzele sunt surse de inspiraţie, atotcunoscătoare şi sunt fiinţe bune şi pure ca şi arta. Legendele greceşti spun că prima oară când muzele cântă, ele celebrează victoria ordinii asupra haosului, a vieţii asupra distrugerii, a zeilor Olimpului asupra titanilor.

Cele nouă muze din mitologia greacă sunt:

● Calliope – muză a poeziei epice, cea mai cunoscută muză, atribuindu-se şi cunoaşterea, închipuită ca o femeie cu un sul de papirus şi un stilou; este şi mamă a lui Orfeu.

● Erato – muza poeziei erotice şi romantice, închipuită ca o tânără cu o harpă şi o liră;

● Euterpe – muză a poeziei lirice, închipuită ca o femeie cu un flaut;

● Thalia – muză a comediei, închipuită ca o fată ce ţine un toiag şi o mască;

● Clio – muză a istoriei, închipuită ca o femeie cu o carte în mână;

● Polymnia – muză a retoricii, atribuindu-se şi învăţarea, memoria şi arta mimei, închipuită ca o femeie care îşi sprijină meditativ mâinile;

● Terpsichore – muză a dansului, închipuită cu o liră în mână;

● Melpomene – muză a cântecului şi a tragediei, închipuită cu o mască în mână şi o coroană din viţă de vie; legendele spun că ea este mama sirenelor, fiinţele încântătoare ce seduc marinarii cu cântecele lor.

● Urania – singura muză ce patronează științe, astronomia și geometria, închipuită ca o femeie cu o coroană de stele și o busolă în mână. (https:// destepti.ro/ Cele-noua-muze-patroane-ale-artelor-in-mitologia-greaca/)

BARCA LUI CHARON

În mitologia greacă, Charon este luntraşul lui Hades care transporta sufletele morţilor în barca sa pe fluviul Styx în Tartre, regatul morţilor. El îi trecea pe cei proaspăt morți peste râul Acheron dacă își puteau plăti călătoria. În Grecia antică, cadavrelor le era adesea pusă o monedă (un obol până la trei oboli) în gură pentru a putea plăti călătoria. Cei care nu puteau plăti pribegeau o sută de ani pe râul Acheron. În Eneida lui Virgiliu, Sibyla îl ajută pe Enea să treacă râul în direcția inversă și să se întoarcă în lumea celor vii, restabilind echilibrul între cele două lumi. Charon era fiul lui Erebus și a zeiței nopții, Nyx. El era portretizat ca un moșneag țâfnos sau ca un demon care purta un ciocan dublu.

Astfel *Barca lui Şaron* semnifică moartea, iar *a se îmbarca în barca lui Şaron* – „a muri".

Exemplu. În celebra nuvelă *Moarte la Veneţia* a lui Thomas Mann apare Charon în chipul gondolierului care îl poartă pe Aschenbach prin canalele oraşului. În sfârşit, în domeniul teoriei, printre multe alte contribuţii la această temă, se cuvine a fi invocată mai ales celebra lucrare a lui Gaston Bachelard, *L'Eau et les reves – Essai sur l'imagination de la matière*, unde filosoful consacră un întreg capitol mitului lui Charon. (Brânduş, 2015, p. 66).

CAII LUI DIOMEDE

În mitologia greacă, Diomede (*Diomedes*), a fost un rege mitic al Bistonilor din Tracia, vestit pentru cruzimea sa. După cei mai mulți autori (Pseudo-Apollodor, Diodorus Siculus, ș.a.), el era fiul lui Ares și al Cyrenei. După alții (Hyginus), el s-a născut din unirea titanidului Atlas cu propria lui fiică, Asteria.

Legenda spune că Diomede își hrănea caii cu carne de om. În ciclul Muncilor lui Heracle, Euristeu i-a cerut eroului să-i aducă iepele antropofage ale regelui Diomede (Munca a opta). Ajutat de Abderos și de alți tovarăși ai săi, Heracle a reușit să captureze cele patru iepe. După ce i-a înfrânt în luptă pe Bistoni, l-a luat prizonier pe Diomede și l-a dat pradă propriilor lui iepe. Acestea și-au devorat stăpânul și apoi s-au lăsat îmblânzite. Astfel, Heracle le-a predat lui Euristeu, dar acesta, înspăimântat, le-a lăsat libere pe muntele Olimp (sau, după alte variante, în Argolida), unde au fost sfâșiate de fiarele sălbatice. Se spune că Bucefal, armăsarul lui Alexandru Macedon, se trăgea din aceste iepe și de aceea era de neîmblânzit. (Kernbach, 1989).

Scriitorii fac deseori aluzii la caii lui Diomede, a căror cruzime a devenit proverbială.

CÂNTECUL DE LEBĂDĂ

Conform credinţei anticilor, lebăda cântă înainte de a muri. Esop vorbeşte despre aceasta în fabula sa „Lebăda şi gâsca” (s. VI î.e.n.). Această expresie o găsim în tragedia lui Eshil „Agamemnon” (a. 450 î.Hr..). Cicerone în opera sa „Oratorul (3, 2) o foloseşte, vorbind despre Crasus care a murit după ce a ţinut un discurs. (Timescova, 1974, p. 43).

Numeroase personalităţi istorice au încercat să demonteze această idee, aşa cum este cazul lui Pliniu cel Bătrân, care scria în primul secol după Hristos, în lucrarea sa monumentală „Istoria ştiinţelor naturale”: „Observaţiile şi experienţa mea arată că povestea lebedei muribunde care cântă este falsă”. În ciuda acestui fapt, ideea s-a perpetuat în timp. În secolul al XIV-lea Chaucer scria în poemul „Parlamentul păsărilor”: „Geloasa lebădă cântă înainte de moarte”. Franz Schubert compune spre finalul vieţii un cântec, intitulat „Schwanengesang” (Cântec de lebădă). Compozitorul s-a stins la doar 31 de ani, în 1828, şi opera sa a fost publicată postum, un an mai târziu, de Tobias Haslinger, care i-a pus acest nume colecţiei.

Astfel, această expresie a căpătat următorul sens: „ultimele elanuri ale unui geniu”.

Exemplu. Dar oamenii, pentru că se tem de moarte, spun că lebedele cântă o elegie, fără să-şi dea seama că nici o pasăre nu cântă atunci când este îndurerată, când îi este frig sau foame; nici chiar privighetoarea, nici rândunica, nici pupăza, despre care se spune că îşi cântă tristeţea, deşi eu nu cred asta nici despre ele, nici despre lebede. Ele cântă spre gloria zeului Apollo şi au darul prezicerii, anticipând lucrurile bune care le aşteaptă pe lumea cealaltă, aşadar cântă şi se bucură în acea ultimă zi mai mult ca niciodată. Iar eu, la fel, considerându-mă servitorul aceluiaşi zeu, deopotrivă cu lebedele, conştient că am primit de la stăpânul meu acelaşi dar al profeţiei ca şi ele, nu voi părăsi această lume mai puţin bucuros decât lebedele. (Platon. „Phaidon” sau „Despre suflet”. https://www.animalzoo.ro/de-unde-vine-cantecul-de-lebada/)

CÂNTECUL SIRENEI

Conform legendei antice, sirenele erau frumoasele nereide, jumătate femeie, jumătate peşti. Legenda spune că ele îşi aveau originea în insula Capri, iar vocile lor melodioase atrăgeau în capcană navigatorii, la intrarea în strâmtoarea Siciliei. Aceştia, lovindu-se de stânci, cădeau pradă sirenelor.

Sirene – Numele legendarelor creaturi marine al căror cântec fascina pe oricine îl auzea. Nimfe ale mării, acestea erau considerate uneori fiicele lui Forcus, alteori ale lui Aheloos şi ale Steropei; în alte versiuni apar drept fiicele Terpsihorei, Melpomenei sau Caliopei, datorită virtuţilor lor

muzicale care le apropiau de muze; în sfârşit, alte tradiţii le consideră fiicele Pământului, Geea.

Numele şi numărul lor variază şi ele în izvoare: unele menţionează două, numite Aglaofeme şi Telxiepia, în timp ce în altele apar trei: Pisinoe, Aglaope şi Telxiepia sau Partenope, Ligeea şi Leucosia. Se credea că locuiesc pe o insulă din Marea Mediterană, plasată de Homer în apropierea coastelor sud-vestice ale Italiei, între Eea şi stânca Sicilei; poeţii latini o situau în schimb lângă coastele Campaniei.

Sirenele sunt legate de două episoade mitologice celebre. Atunci când Ulise a ajuns, pe mare, în apropierea insulei lor, sirenele au încercat din răsputeri să-i atragă pe el şi pe însoţitorii lui cu cântecul lor; Ulise le înfundase însă cu ceară urechile mateloţilor, ca să nu audă, iar el s-a legat de catargul mare al corăbiei, ca să nu se poată mişca: au rămas aşa până când au ieşit din zona în care cântecul sirenelor putea fi auzit.

Sirenele sunt prezente şi în povestea argonauţilor. Printre eroii şi personajele mitice care făceau parte din echipajul corăbiei Argo se afla şi Orfeu: când au văzut corabia apropiindu-se, sirenele şi-au început cântecul, dar au fost lesne depăşite de arta lui Orfeu; pentru că le fusese ursit să trăiască numai atâta vreme cât nimeni nu putea trece de ele fără să fie mişcat de muzica lor, acestea, învinse, s-au aruncat în mare, unde au fost transformate în stânci.

Alte tradiţii legau sirenele de lumea de dincolo şi de regina infernului, Persefona: aveau misiunea de a fermeca prin cântecul lor sufletele morţilor – ale tuturor morţilor, nu numai ale marinarilor – şi de a le aduce în faţa Persefonei, îndulcindu-le cu muzica lor momentul trecerii pe tărâmul celălalt. Se mai spunea că ele plâng sufletele morţilor şi pe regina Hadesului, Persefona; imaginea lor este prezentă din timpuri străvechi în arta funerară. (Ferrari, 2003)

La figurat, această expresie semnifică „cuvinte pline de seducţie, deseori ele desemnând o cursă".

Exemplu. 1. Cu un cântec de sirenă,
Lumea-ntinde lucii mreje;
Ca să schimbe-actorii-n scenă,
Te momeşte în vârteje;
Tu pe-alături te strecoară,
Nu băga nici chiar de seamă,
Din cărarea ta afară
De te-ndeamnă, de te cheamă. (Mihai Eminescu, *Glossă*)

2. Cântecul de sirena al unei legende vechi de secole ademenește cu promisiunea unei comori incredibile… De mai bine de trei sute de ani, Bluff House se înalță deasupra plajei Whiskey Beach, străjuindu-i ţărmul – și

secretele. Dar pentru Eli Landon e acasă… Avocat în Boston, Eli a îndurat un an intens de atenție publica și anchete polițienești după ce a fost acuzat – dar niciodată dovedit ca vinovat – de uciderea celei care urma să îi devină în scurt timp fosta soție. Epuizat, se refugiază în cele din urmă la Bluff House. (https:// www.fnac.pt/livre-numerique/a2522592/ Cantecul-de-sirena)

CENTURA LUI VENUS

Legenda antică relatează că Venus (Afrodita la greci), zeița frumuseţii, purta o centură în care erau ascunse toate farmecele care puteau seduce pe bărbaţi: atracţiile, iubirile, dorinţele, jocurile, dezamăgiri inocente şi care îi confereau lui Venus o putere irezistibilă. Scriitorii fac deseori aluzii în operele lor la centura lui Venus care serveşte pentru desemnarea în zilele noastre a unui talisman miraculos sau a unui fenomen natural: o dungă roz pe cer, cauzată de atmosfera care reflectă lumina soarelui care răsare sau care apune.

Exemplu. Astrofotograful Niccolo Bonfadini a realizat această fotografie uimitoare în Laponia, Finlanda, în iarna lui 2011. Soarele se înălţa în spatele fotografului, iar în faţa lui a apărut Centura lui Venus, o „dungă" roz pe cer, cauzată de atmosfera care reflectă lumina soarelui care răsare sau care apune. Centura lui Venus poate fi văzută de oriunde din lume, dacă cerul este senin. (O fotografie din altă lume: „Centura lui Venus" străluceşte pe un cer roz. (https://point.md/ru/novosti/v-mire/o-fotografie-din-alta-lume-centura-lui-venus-stralucete-pe-un-cer-roz)

CORNUL ABUNDENŢEI

Țările actuale cu teritorii semnificative cuprinse în *Cornul abundenței* sunt: Irak, Siria, Liban, Israel, Palestina, Iordania, Egipt, Cipru, precum și zone de graniță ale Turciei și Iranului. Aici este un climat relativ umed, delimitată de climatul secetos al Deșertului Sirian la sud și de ținutul muntos din Anatolia la nord. A fost creată de inundațiile râurilor Eufrat, Tigru și Nil. Regiunea este considerată „leagănul civilizației", având în vedere dezvoltarea primelor civilizații umane și este locul nașterii scrisului și roții. Referitor la ultima versiune, termenul de „corn al abundenței" sau „semiluna fertilă" a fost introdus pentru prima dată de către arheologul James Henry Breasted de la Universitatea din Chicago, în *Arhivele antice egiptene*, circa 1900. Locul a fost numit astfel datorită solului fertil și formei sale de corn sau semilună. (https://ro.wikipedia.org/wiki/ Cornul_abunden%C8%9Bei)

La figurat, aceste cuvinte desemnează o mare bogăție, un surplus ce manifestă abundența.

Exemplu. Toamna aduce prin hambare şi pivnițe belșug, prosperitate și alte bogății. Se ştie ca în simbolistica Feng Shui (și nu numai) prosperitatea

este reprezentată printr-*un corn al abundentei*, un corn umplut cu fructe, legume şi flori. Ei bine, cu modestia ce mă caracterizează, am să vă fac următorul anunţ: am început de curând o colaborare pe termen lung şi non-profit cu toamna. Ea vine cu abundenţa, iar eu cu cornul… (Cornul abundenţei. În: *Romanian String Art*, October 7, 2016) (https://hubart.wordpress.com/2016/10/07/ Cornul-abundentei/)

CUTIA PANDOREI

Conform cărţii lui Heciode *Lucruri şi zile*, Pandora a fost prima femeie creată. „Pandora" în limba greacă, spun istoricii, înseamnă „înzestrată cu toate darurile" şi vine de la faptul că zeii au dăruit-o cu multe talente. Zeus a creat bărbaţii, iar ceilalţi zei au vrut să creeze o femeie perfectă. Astfel, Afrodita i-a dat frumuseţea, Atena – înţelepciunea, Apollo – talentul muzical, iar Hermes – puterea de convingere. Zeus, furios împotriva lui Prometeu, care a furat focul ceresc pentru a-i face pe oameni fericiţi, l-a pus pe Hefaistos să creeze o cutie în care zeii au pus toate relele: cruzimea, aroganţa, suferinţa, durerea, lăcomia şi gelozia, ura, bolile, lenea, tristeţea, teama, suferinţa şi moartea. Însă pe fundul cutiei au pus speranţa, iar Zeus i-a oferit-o ca soţie lui Prometeu pe Pandora, iar ei i-a oferit această cutie drept cadou.

Pandora nu cunoştea conţinutul cutiei şi Jupiter i-a interzis să o deschidă. Ea i-a dat-o spre păstrare soţului său Epimeteu, fratele lui Prometeu, însă el, împins de curiozitate, a deschis-o într-o bună zi şi eliberă toate relele, unica Speranţa a rămas la fund. Speriat, el a închis repede cutia la loc şi nu a observat că Speranţa a rămas pe fundul cutiei. Cel mai probabil, de aici vine expresia „speranţa moare ultima". (https://www.libertatea.ro/lifestyle/ Cutia-pandorei-legenda-2855322)

În zilele noastre *cutia Pandorei* serveşte pentru a desemna „sursa a tot felul de nenorociri". Expresia se referă, în mentalul comun, la posibilitatea declanşării unei serii de evenimente rele, de reacţii negative. În realitate, are legătură mai degrabă cu curiozitatea omului. „A deschide cutia Pandorei" este o expresie des folosită atunci când atingem un subiect tabu, o coardă sensibilă, o problemă care declanşează reacţii negative. De regulă, atunci când „spunem lucrurilor pe nume", fără menajamente, putem să „deschidem o cutie a Pandorei". Expresia, însă, vine dintr-o legendă antică grecească şi are legătură mai degrabă cu curiozitatea omului.

Exemplu. Mitul Pandorei este legat şi de ideea de curiozitate umană, teză fundamentală care se află în opoziţie cu dogma conform căreia: *Crede, nu cerceta!* De asemenea, legenda Pandorei a fost sursă de inspiraţie pentru anumite opere literare sau artistice, precum: *Cutia Pandorei* (F. Wedekind); *Întoarcerea Pandorei* (Goethe), filmul *Avatar* s.a. … Tot

mitul Pandorei a fost cel care a dus la formarea maximelor: *Nu deschide cutia Pandorei!*; *S-a deschis cutia Pandorei!*; *Speranța moare ultima!*; *Speranța nu moare niciodată!*

În contextul primelor două expresii (*Nu deschide cutia Pandorei!*; *S-a deschis cutia Pandorei!*), *cutia Pandorei* reprezintă pericole grave, nenorociri sau lucruri nefaste, care se pot întâmpla (în cazul primei) sau se vor produce (în cazul celei de-a doua). În ceea ce privește ultimele două expresii (*Speranța moare ultima!*; *Speranța nu moare niciodată!*), mitul cutiei Pandorei este cel care le-a inspirat.

Așa cum, din recipientul pe care l-a deschis Pandora, speranța nu ieșise din acesta, ci a rămas acolo, oamenii pot spera la un viitor superior calitativ prezentului impregnat (eventual) cu nenorociri, atât timp cât ei cred că acest lucru se poate întâmpla și acționează cu stăruință constantă în vederea realizării lui. Așadar, dintr-o altă perspectivă, povestea *cutiei Pandorei* surprinde ideea fundamentală că binele are o șansă reală de triumf în fața răului existent în lume.

Mitul recipientului Pandorei ne învață să fim orientați spre cunoaștere, dar să avem o conduită prudentă atunci când accesăm necunoscutul și să credem permanent în steaua noastră, indiferent de vicisitudini, dacă scopul pe care-l urmărim este realmente posibil, moral și legal. (Hotca Mihai Adrian. *Cutia Pandorei și mesajul acesteia*.) https://htcp.eu/ Cutia-pandorei-si-mesajul-acesteia/

În *concluzie* aș vrea să menționez că în studiul de față se propune o nouă clasificare a unităților polilexicale stabile conform motivației extralingvistice a semnului glotic. Indiferent dacă unitățile polilexicale stabile sunt împrumutate, calchiate sau au pătruns în limbă pe cale cultă, ele toate sunt de proveniență străină și din această cauză trebuie considerate ca fiind *generale* unui mare număr de limbi. Astfel apare caracterul de *universalie* pe care îl putem atribui UPS cu motivație extralingvistică. Studiul unităților polilexicale stabile având motivație extralingvistică necesită cercetări de diferit ordin: livresc, mitologic, simbolistic, cultorologic, ceea ce nu e ușor. Activitatea dată necesită mult timp pentru investigații, dar e și foarte interesantă. *Dicționarul de unități polilexicale stabile motivate* la care lucrează subsemnata, un fragment al căruia este prezentat în studiul de față, urmează conceptul lui E. Coșeriu cu privire la nivelul universal al limbajului, nivelul istoric al limbilor și nivelul particular al discursului (Coșeriu, 2009, p. 261) prin aducerea exemplelor de utilizare a lor la nivel de limbaj și discurs. Dicționarul va servi drept suport cognitiv atât pentru tineretul studios, vorbitori nativi de română, cât și pentru alolingvii care studiază limba română. Echivalentele acestor expresii în diferite limbi va permite memorarea lor mai ușoară și pentru cei care

studiază limbi străine. Va fi utilă tuturor „consumatorilor” de cultură care include, conform profesorului Eugeniu Coșeriu, mitul și religia, arta și știința, în cazul dat – lingvistica și literatura (Coșeriu, 1994, p. 174).

Referințe bibliografice:

1. COȘERIU, Eugen. *Prelegeri și conferințe*. Iași: Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, 1994. 191 p.
2. COȘERIU, Eugeniu. *Omul și limbajul său*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2009. 457 p.
3. FERRARI, Anna. *Dicţionar de mitologie greacă şi romană*. Iaşi: Ed. Polirom, 2003. 1000 p.
4. KERNBACH, Victor. *Dicționar de mitologie generală*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1989.
5. SAVIN-ZGARDAN, Angela. *Motivația unităților polilexicale stabile în limba română*. Chișinău: „Dira AP”, 2019. 274 p.

Site-grafia:

1. https:// destepti.ro/ Cele-noua-muze-patroane-ale-artelor-in-mitologia-greaca/
2. https:// www.animalzoo.ro/de-unde-vine-cantecul-de-lebada/
3. https:// www.fnac.pt/livre-numerique/a2522592/ Cantecul-de-sirena
4. https:// point.md/ru/novosti/v-mire/o-fotografie-din-alta-lume-centura-lui-venus-stralucete-pe-un-cer-roz
5. https:// ro.wikipedia.org/wiki/ Cornul_abunden%C8%9Bei)
6. https:// hubart.wordpress.com/2016/10/07/ Cornul-abundentei/)
7. Cornul abundenţei. În: *Romanian String Art*, October 7, 2016. (https:// hubart. wordpress.com/2016/10/07/ Cornul-abundentei/)
8. Hotca Mihai Adrian. *Cutia Pandorei și mesajul acesteia*. https:// htcp.eu/ Cutia-pandorei-si-mesajul-acesteia/
9. https:// www.libertatea.ro/lifestyle/ Cutia-pandorei-legenda-2855322

Texte literare:

1. BRÂNDUȘ, Vladimir. *Plimbări printre idei și emoții 2013-2014*: *Eseuri și alte scrieri pentru suflet*. Ediţia a doua revăzută. Books on demand, 2015. 230 p.
2. PLATON. „*Phaidon*” *sau* „*Despre suflet*”. https://www.animalzoo.ro/de-unde-vine-cantecul-de-lebada/

Notă: Articolul a fost realizat în cadrul proiectului de cercetare 20.80009.1606.01 *Valorificarea ştiinţifică a patrimoniului lingvistic naţional în contextul integrării europene*, Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu”.